

Deze tekstuitgave is vervaardigd door medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal o.l.v. Nicoline van der Sijs en Hans Beelen. De tekstuitgave vormt een onderdeel van de elektronische Woordenbank Nederlandse Dialecten (eWND), op www.meertens.knaw.nl/dialectwoordenboeken/
Bron: Bisschop, W. (1862), 'Het Dordsche taaleigen. Bijdrage tot de kennis der Hollandsche dialekten', in: *De Taalgids* 4, 27-48.

{p. 27}

HET DORDSCHE TAALEIGEN. BIJDRAGE TOT DE KENNIS DER HOLLANDSCHE DIALEKTEN,
Door Dr. W. BISSCHOP.

Toen ik voor acht jaren te Dordrecht kwam wonen, trof mij het groot aantal woorden en uitdrukkingen, die dáár in gebruik waren, doch welke op vele andere plaatsen van ons land, voor zoo ver ik kon nagaan, niet meer gehoord werden. Alle, die te mijner kennis kwamen, heb ik zorgvuldig opgeteekend en deel ik hier meê, in de hoop dat zij eene kleine bijdrage zullen zijn tot een Algemeen Woordenboek der Nederlandsche dialekten, naar welks bezit allen, die in onze taal belang stellen, reeds zoo lang gewenscht hebben.

akelijk, akelig. Deze oude vorm uit onze vroegere schrijvers genoeg bekend, zie b.v. Kiliaen in v. *ackelick*; Oudemans *Woordenboek* op Brederode in het Bijv.; de *Nalezing* der HH. De Jager en Koenen op het *Uitl. Woordenboek* op Hooft in De *Jagers Archief* I, bl. 149 enz. is in de stad Dordrecht en hare omstreken nog zeer gebruikelijk. Weiland geeft dien reeds als verouderd op.

alewalig of **allewalig**. Dit woord is alhier in gebruik in de beteekenis *dartel, die veel beweging maakt*. Het wordt inzonderheid van vrouwen gebezigd. Wat den oorsprong betreft, zal ieder, die de doorwrochte verhandeling van prof. {p.28} De Vries over de geschiedenis en den loop der beteekenissen van het woord *aelweerdig*, te vinden in het eerste deel van De *Jagers Nieuw Archief*, gelezen heeft, wel toestemmen dat wij in *alewalig* een verbasterden afstammeling van *aelweerdig* aantreffen.

Ook in andere streken van ons vaderland heeft dat oudtijds zeer gebruikelijke woord sporen van zijn bestaan achtergelaten. Zoo vindt men in het *Woordenboek* tot de Noord-Hollandsche Dialect behoorende, verzameld door Agge Roskam Kool (als H.S. berustende in de Bibliotheek der M. van Ned. L., zie Cat. I, bl. 65) *alwerig*, alebandig, een mensch die niet weet wat hij wil. Nog wordt *aalwerig*, *dartel*, *woelig*, *stoezieik*, in Noord-Holland gebruikt. Zie *Navorscher*, IV, bl. 193.

an, aan.

appelteefje wordt het gebak genoemd dat op andere plaatsen *wentelteefje* heet.

as, als.

avend, avond.

bajertmand, baliemand.

beer is de naam van een soort van vrij groote sleden, die vooral gebruikt worden om hout enz. te vervoeren. Ook het verbum *beeren* bestaat.

bennegie, bennetje. Het gebruik van *ben* voor *mand* is op vele plaatsen van ons land zoo algemeen, dat het hier geene afzonderlijke vermelding zou verdienen, ware het niet om de verandering van den uitgang van verkleining *tje* in *gie*. Deze treft men hier in vele woorden aan. Zoo spreekt men van *borregie* voor *borretje*, *bordje*, *nullegie* voor *nulletje*, *ruinegie* voor *ruintje* enz. Blijkt het uit deze voorbeelden dat men den uitgang *gie* voor *tje* te dezer plaatse gewoonlijk gebruikt achter de vloeiende letters, vroeger bezigde men dien ook achter

anderen. Zoo vindt men bij Huygens *suchtgien* voor zuchtje (uitg. v. Bilderd. I, bl. 153); *luchtgien* voor luchtje; *wijfgien* voor wijfje (ald. bl. 155), *schuitgien* voor schuitje enz. {p.29} **beregten**. Dit woord wordt alhier gebruikt van winkeliers, die iemand de waren geven om welke hij vraagt. Hoewel Weiland dit woord in dezelfde beteekenis opgeeft, zoo is toch de meer gewone uitdrukking in Holland *helpen*. In 's Hage en andere plaatsen zal men b.v. tot een winkelier wel zeggen: *help mij wat gaauw*, niet gelijk in Dordrecht *beregt mij wat gaauw*. In den zin van *helpen* zonder het bijdenkbeeld van een winkel, treft men *beregten* reeds bij onze oudste schrijvers aan. Tot bewijs strekke deze plaats uit den Walewein, vs. 2611:
{poem}

Soe bevalne met soeten sinne
Gode, ende hiet den sciltcnechten
Dat si den rudder souden berechten
Ende helpen dat hi slapen quame.
{/poem}

Ook in Noord-Holland komt dit woord voor. Men vindt in het boven aangehaalde H.S. van A.R. Kool *berechten*: helpen, waar geven of verkoopen van winkeliers.

beuren, gebeuren. De uitdrukking *dat kan wel beuren* hoort men hier dikwijls. Hoewel Weiland den vorm *beuren* voor *gebeuren* opgeeft, is hij echter zeker niet de meest gebruikelijke.

bevallen. Meer dan eens heb ik hooren zeggen: *het bevalt hem niet* in den zin van *het is niet goed voor hem*, vooral wat iemands gestel aangaat.

blek, blik. Dezen vorm, ook door Weiland opgegeven, treft men behalve in deze stad ook in het 5de district van Zeeland aan. Zie Dr. Van Eck in De Jagerss Archief, II, bl. 158. Ook nog in het Truiersch Dialect. Zie Bormans in De Jagers Archief, II, bl. 365.

bobbertje bloedworst. Zoo noemt men hier een goeden, eenvoudigen dikken sukkel.

boeken worden, vooral in de omstreken van Dordrecht, genoemd de gouden of zilveren plaatjes, die de boerinnen aan de beide kanten van het voorhoofd, achter het spiraal vormig hoofdsiersel, dragen. In Noord-Holland heeten die *boeken* ook wel *pooten*. Zie *de Taalgids*, I, bl. 287. {p.30}

bogchelen of **pogchelen** is eene zeer bekende uitdrukking bij de Dordsche jongens. Het is een hunner spelletjes. Het *bogchelen* bestaat daarin, dat een jongen krom gaat staan en dat de anderen hem met een bal tegen zijnen rug gooijen.

boom is de algemeene naam voor de ijzeren bout, waarmeê de blinden gesloten worden.

boutplukker noemt men in Dord, wat men elders *poelier* noemt. Dat men bij het geven der algemeene benaming juist den eendvogel uitgekozen heeft, zal wel zijn omdat deze, gelijk Bilderdijk in zijne Geslachtlijst zegt, van ouds de grootste en algemeenste hollandsche lekkernij was. In Breda en omstreken, zijnde het hoenderland bij uitnemendheid, noemt men ze *hoender-poeliers* of *hoenderplukkers*. Zie Hoeufft in v.

boven brengen wordt gebruikt voor *iemand naar de gevangenis brengen*. De reden dezer uitdrukking is, dat de gevangenis te Dordrecht boven het raadhuis is. Zoo spreekt men in die plaatsen, waar de gevangenis beneden is, van *naar beneden brengen*. Zie verder Hoeufft in v. *gevangen-toren*

braadje, buitenkansje.

bug, bult. *Bucht* is hetzelfde woord als *bocht* en beteekent *een gebogen voorwerp* van welken aard ook, maar verder bij toepassing een gebogen, gekromden rug, d.i. een bult.

bunzig, bevreesd, benaauwd. Meer dan eens heb ik de uitdrukking: *hij is te bunzig om dat te doen* of eene dergelijke gehoord. In denzelfden zin is dit woord ook in Zuid-Beveland gebruikelijk. Zie Nieuw Mag. van Ned. Taalk. II, bl. 219.

ceelmaker wordt hier de persoon genoemd, die belast is met het opmaken der lijst van de menschen, aan welke het overlijden van den een of ander moet bekend gemaakt worden.

dijketting. Dit woord komt vooral in de omstreken van Dord dikwijls voor. Men verstaat er door het gras dat {p.31} aan de kanten der dijken groeit en dat ter beweiding van het vee verhuurd of verpacht wordt. *Attinge* wordt in de oude landregten veel gebruikt in de beteekenis van *mondkost voor het vee*. Zie b.v. landregt van de Graefschap Zutphen tit. 22, art. 3. In het landregt der Ommelanden 1. VI c. 46, vindt men ook het woord *eedland* d.i. *attingeland*. Verder zijn er hunnen oorsprong aan verschuldigd de woorden *etgroen* en *ontetten*. Het laatste beteekent: de landen van de attinge van het vee ontblooten. Het simplex *etten* komt ook in N. Holland voor. Zie het H.S. van A.R. Kool. *Etten* land met beesten beslaan, beweiden: hiervan *etgroen* als het eerst afgemaaid is en daarna beweid wordt. Ook Kil. kent het woord *ettinghe*; hij vertaalt het met *pascua*.

dood over de onderdeur. Door deze zonderlinge uitdrukking bedoelt men hier een soort van lepelkost, bestaande in water met meel, stijfgekookt en gegeten met boter en stroop. Men geeft aan dienzelfden kost ook de niet minder bizarre benamingen *glip in, kijk over de heining* en *slip in*.

draaireuen. Spreekt men in vele oorden van ons vaderland van *wentelteeffjes*, hier heeft de teef hare plaats moeten inruimen voor den reu en is in plaats van het verbum *wentelen*, *draaijen* gekomen Men bedoelt er echter hetzelfde gebak mede.

druielen. Dit woord in zijne algemeene beteekenis van *talmen, langzaam te werk gaan* genoeg bekend en ook door Weiland opgegeven, wordt door de Dordsche jeugd meer bijzonder toegepast op het zachtjes voortrollen van een knikker.

dwalm is hier de gewone naam voor hem, dien we op andere plaatsen een soes, een slaper, iemand in wien geen leven zit, noemen. Bilderdijk zegt in het vierde deel zijner *Verscheid*. dat men in sommige gewesten de benaming *dwelmtje* geeft, aan hetgeen men elders *een malle doeze* noemt, dat is iemand die dubt, dweept of verward is. Hij geeft {p.32} echter de afleiding niet op. Misschien is ze te zoeken in *walm* of *dwalm* rook, zoodat het alsdan zoo veel zou beteekenen als *iemand die beneveld is*. Misschien ook staat deze uitdrukking in verband met het verbum *dwelmen*, dat in de beteekenis van *talmen, dralen* in Groningerland nog voortleeft. Zie het Mag. van Ned. Taalk. I. bl. 98.

In Gelderland spreekt men nog van *een dwalm in de motregen* voor iemand, die *zich niet helpen, niet te regt kan, onhebbelijk is*. Zie de Jagers Taalk. Mag. III. bl. 58.

emmertje tillen is eene bij het jongere geslacht zeer bekende uitdrukking. Er wordt meê bedoeld *het omgooijen van een emmer met water* wanneer de meiden aan het schrob ben of spuiten zijn.

eng, benaauwd was reeds bij onze oude schrijvers gebruikelijk en is het nog in N. Holland. Zie de *Taalgids* I. bl. 110.

familiedag. Ofschoon er in dit woord uit een taalkundig oogpunt niets vreemds is, zoo haal ik het toch aan, omdat men het in andere plaatsen van Holland veel minder dan in Dordrecht hoort. Men verstaat er door de op gezette tijden, hetzij eens in de week, hetzij om de twee weken, wederkeerende bijeenkomsten van de leden derzelfde familie. Van deze gewoonte wijken maar zeer weinigen af. Zij geeft, het is niet te ontkennen, eene naauwere aaneensluiting en hecht daardoor de familiën met een sterker band aan elkander, dan in grootere steden plaats vindt. Eene andere eigenaardig Dordsche gewoonte, die elken vreemdeling treft, is deze, dat bij het overlijden van den een of ander, hoe gering in stand hij ook zij, de naaste burens aan weêrszijde en aan den overkant van het sterfhuis, als teeken van deelneming, het gordijn laten zakken of de blinden van één venster sluiten.

francyntje is de gewone naam van de meestal geruite, bonte omslagen van schriften.

gaffel groote mond gaper.

gebeteren. De uitdrukking *ik kan het niet gebeteren* {p.33} in den zin van *ik kan er niets aan doen, niets aan veranderen* wordt hier dikwijls gebruikt.

gebrogt, gebragt. Dit partic. hier nog zeer gebruikelijk komt ook bij onze vroegere schrijvers dikwijls voor. Een paar voorbeelden uit Cats mogen voldoende zijn dit te bewijzen. Zie *het Huwelijk* (III, bl. 140):

{poem}

Had iemand evenwel een wijf in huis gebrogt,
Die was het gansche jaar ontslagen van den togt.

{/poem}

Vgl. verder Ouderdom en Buitenleven VI, bl. 276 enz.

gehoor. Meermalen heb ik in deze stad hooren zeggen, *mijn gehoor is nu toch beter geweest* in den zin van *men heeft nu toch beter naar mij gehoord*.

genog, genoeg. Reeds Hoeufft geeft in zijne proeve van Bredaasch Taaleigen dezen vorm, als in Dordrecht gebruikelijk, op. Volgens hem, is die ook in Breda en omstreken in zwang.

gerocht of **gerogchen**, geraakt. Deze vorm van het verleden deelwoord is bij de minder beschaafde klasse zeer gebruikelijk. Ook in Zeeland komt hij voor. Zie De Jagers Archief II, bl. 62. Vroeger bezigde men als imperfectum van *raken* den vorm *rocht*. Zoo schrijft Cats in het *Huwelijk* (Uitg. bij A. ter Gunne, IV, bl. 79):

{poem}

Een jongen, die een hond eens dapper wilde treffen,
Vermits hij voor het huis niet af en liet te keffen,
Rocht juist zijns vaders wijf, en, met dat hij het wist,
Zoo riep hij tot het volk: 'het is niet al gemist.

{/poem}

gerolen, geruild.

geschreven. *Geen geschreven schrift kunnen lezen* is een pleonasmus omtrent hen gebruikelijk, die alleen gedrukte letters kunnen lezen. Deze uitdrukking hoort men ook elders. Zie Hoeufft in v.

gevrogen, gevraagd. Dit participium is ook in Zuid-Beveland in gebruik. Zie Nieuw Nederl. Taalm. II, bl. 210.

gierellegooijig waar weinig kracht aan is, slap b.v. de soep is zoo gierellegooijig

glazenklepper is de gewone naam voor een klein drijftolletje. {p.34}

glad geheel en al, b.v. ik heb het glad vergeten.

gooiarm, slagarm. *Kom niet onder me gooiarm*, hoort men hier dikwijls.

gortrommel. Met dit woord bedoelt men een slag tegen de borst. Men geeft hieraan ook wel den naam van *drooge borrel*.

grauwe munniken. Zoo noemt men hier die soort van erwten, welke gewoonlijk *capucyners* heeten. Dit woord is ook elders in gebruik. In het Graafschap Zutphen spreekt men van *munnikskapen*. Zie Navorscher III, bl. 139.

gunter is de platte vorm voor *ginds*. Hij is ook in het 5de district van Zeeland in gebruik. Zie Dr. V. Eck in de Jagers Archief II, bl. 164.

heet wit is de algemeene naam voor warme kadetjes, krentenbroodjes enz., die in vele huisgezinnen des Zaturdagsavonds gebruikt worden.

heffen, ten doop houden. Deze echt oud-hollandsche uitdrukking is hier nog in levend gebruik gebleven. *Wie moet het kind heffen* heb ik onderscheidene keeren hooren zeggen.

heit is een platte vorm voor *heeft*. Ook Huygens gebruikt dien. Zie b.v. in *Bilderdijs* uitgave I, bl. 139.

heimelijk. Dit woord bezigt men dikwijls in eenen zin, die eenigzins van den gewonen afwijkt. Meermalen toch heb ik hooren zeggen, b.v. *ze verdienen heimelijk wat geld*, waar men niet zoo zeer bedoelde *in het geheim*, maar *zonder dat men het denkt of weet*.

hoogjes. Onder dezen naam zijn hier ter stede zeer bekend een soort van dikke boterbiesjes. Ze worden zoo genoemd naar zekeren bakker Hoog, die ze of het eerst of het lekkerst bakte.

hood, hoofd. Deze naam wordt als in Dord gebruikelijk reeds opgegeven door Hoeufft in zijne meermalen aangehaalde proeve. Ook bij oude schrijvers wordt hij dikwijls aangetroffen. Zie de Jager, Mag. I, bl. 253.

ik. Als eene eigenaardigheid van het Dordsche dialekt {p.35} en waaraan men overal en ten allen tijde den Dortenaar kan herkennen, mogen wij hier niet onvermeld laten, dat zij geregeld achter *ik* den derden persoon zetten. Bijna altijd hoort men: *ik doet, ik heeft, ik gaat* enz.

jengelen, ergens om dwingen. Dit woord wordt vooral van kinderen gebezigd. Weiland geeft het op, doch voegt er beteekenis, noch afleiding bij. Het is het frequentativum van het werkwoord *janken*, dat voorheen niet in zoo platte opvatting, als tegenwoordig, maar eenvoudig in de beteekenis van *hunkeren, verlangen* gebruikt werd. Zoo schrijft Cats in zijne *Aspasia*, VI, bl. 4:

{poem}

Haar geest vindt vreugd noch lust in al ons buitenleven,
Maar jankt naar stad en hof, niet naar een schapenstal.

{/poem}

Ook in Zuid-Beveland treft men *jengelen* aan. Zie Nieuw Ned. Taalm., II, bl. 224.

jo is de hier gewone, verkorte vorm van *jongen*. De *o* wordt juist uitgesproken als in het woord *of*. Als diminutivum gebruikt men *joggie*.

judassen, plagen.

kaar. Dit woord, afgeleid van het latijnsche *carus*, door Bilderdijk in zijne Verkl.

Geslachtlijst aangehaald en door Weiland als geheel verouderd opgegeven, heb ik enkele reizen in de vroeger gewone beteekenis van *vriend* hooren bezigen.

kakelen wordt in de meeste streken van ons vaderland gebruikt in den zin van *veel praten*, met het bijdenkbeeld van zaken die weinig of niets te beduiden hebben. Hier echter bedoelt men er meê *hakkelen, stotteren*.

kalegezigten, zaniken. *Lig of zit niet zoo te kalegezigten*.

kalis. Dit woord, zijnde de oudtijds gewone benaming voor een *kaal en berooid, arm en behoeftig* mensch, een die weinig of niets te verliezen heeft, bijna overal in onbruik geraakt, wordt nog heden ten dage door elken Dortenaar gebruikt en verstaan. Bij Cats komt het dikwijls voor. Zoo schrijft hij in den *Spiegel van den ouden en nieuwen tijd* (I, bl. 191):

{p.36}

{poem}

Zie! als een hemelsch plaag komt op de aarde dalen,
En gaat een schaap, een kalf, een paard, een ezel halen,
Of uit een rijken stal of van een schamel man,
Die (mits zijn klein beslag) geen schade lijden kan;
Gij zult dan niet alleen den kalis hooren klagen,
Vermits hij dit verlies onmagtig is te dragen;
Gij zult den rijken zelfs zien kwellen zijnen geest.

{/poem}

In de *Minnelieder* (II, bl. 179):

{poem}

Zoo een kalis trouwt een rijke
't Jan, die is er dan wel aan.

{/poem}

Zoo zegt ook in de *Huwelijksfuik* (IV, bl. 99) eene oude, rijke vrouw tot haren jongen, minder ruim bedeeden man:

{poem}

Maar zoo ik weder hoor, dat gij nog elders vrijt,
Zoo raakt gij voor gewis mijn geld en gunste kwijt.

Ik zal al wat ik heb aan neef en nichte maken,
En gij zult wederom in kalisbende raken.

{/poem}

En eenige regels verder:

{poem}

Gij kwaamt uit kalishoek, zoo naakt gelijk een pier,

En deed al menigmaal een maaltijd zonder bier.

{/poem}

kalkoentje, een kwart flesch wijn, in kleine fleschjes. Weiland geeft dit woord op in de beteekenis van *wijnglaasje*. Het is nog in andere oorden van ons vaderland in gebruik met name in de provincie Groningen. Zie De Jagers Magaz. IV, bl. 678.

kannen, kunnen.

kapestorium, omslag om boeken. Uit het middeleeuwsch latijnsche *coopertorium*, ontstond het fransche *couverture* en dit heeft in onze taal aan verschillende bastaarden het aanzijn gegeven. Zoo geeft Kil. in dezelfde beteekenis het woord *koffertorie*; Bredero gebruikt *kapitorye*, Moortje bl. 62; Bilderdijk geeft in zijne verklarende Geslachtlijst *kapitorie*. Dit laatste is ook in N.-Holland in gebruik, zie *de Taalgids*, I, bl. 113. In Z.-Beveland maakt men er *kappetorie* van; zie N. Ned. Taalm. II, bl. 224 en in Dordrecht *kapestorium*.

karabies, tasch die de meisjes, welke naar school gaan, gebruiken om er hare boeken enz. in te doen. {p.37}

kerswegje. Zeer bekend is bij onze vroegere schrijvers het woord *wegge*. Kiliaen vertaalt het: massa butyri oblonga, utrimque acuta; butyrum cuneatum in formam cunei coactum; panis triticeus, oblongus. Vooral in den laatsten zin komt het dikwijls voor. Oudemans haalt in zijn woordenboek op Bredero de plaats uit de *Jerolimo* aan:

{poem}

Hebje hongher vryer? gaat tot ongsent, snyt ham ende weg of vleys.

{/poem}

Huygens spreekt in zijn Voorhout (I, bl. 97) van *nieuwejaersche weggen* enz. Te Dordrecht bezigt men nog het woord *kerswegge* en verstaat er door een soort van brood, dat bij gelegenheid van het Kerstfeest gebakken wordt en dat aan de einden spits toeloopt. Ook in Noord-Holland is het nog in zwang, maar verbasterd in *kossewaige*. Z. N. Ned. Taalm. II, bl. 226.

kikkebal noemt men hier den, meestal leeren, bal, waarmee men naar elkander of naar den muur kikt, d.i. gooit.

kiestafeltje, snoeptafeltje.

klaauwgje (klaauwtje, handje) draaijen is eene gewone uitdrukking bij het knikkeren. De liefhebbers verstaan er door met de hand draaijen bij het afschieten van de knikker.

kletsen noemt men wat op andere plaatsen *klikken* heet. Zoo is ook in gebruik kletskep voor *klikspaan*.

kleppers is de naam van twee houtjes tusschen de vingers genomen, waarmee de jongens hetzelfde trachten te doen als in de zuidelijke landen met de castagnetten.

kluiteboer spelen is een zeer geliefd jongensspel. Het bestaat daarin, dat er eenige steenen op elkaâr worden gezet, dat de spelers vervolgens op eenigen afstand gaan staan en dat ze trachten de op elkander gezette steenen met eenen anderen om te gooijen.

kol, pit. Zoo spreekt men van *bruidskol*, wanneer men datgene bedoelt, wat in de bruidsuiker zit.

kommiezen. Dit is hier niet alleen de gewone uitdrukking voor de mindere beambten, die met het waken tegen {p.38} smokkelarij belast zijn, maar men verstaat er, in een ongunstiger zin, ook dikwijls *uitzuigers* door. Met denzelfden gedachtengang wordt in het fransch het woord *fiscal* in eene slechte beteekenis gebruikt.

koornbont, een soort van kapellen. Zoo spreekt ook Le Frank van Berkhey in zijne eerbare Proefkusjes bl. 77. Ziet gij daar de wemelende boterkapelletjes niet vrijen? Zie, o herderin, hoe zij draaijen en kussen: kijk deze knorrende koornbont houd al vliegende zijn weêrga in de pootjes.

koornwerk is de algemeene naam voor baksel van graan in allerlei vormen. Het komt bij onze oude schrijvers en ook bij Hoeufft in zijne Proeve voor. Cats spreekt in zijne Mengeldichten (II, bl. 320) van brood, pap, brij, koeken en allerhande koornwerk.

kost als tweede persoon van het imperf. van kunnen wordt, vooral in de omstreken van Dord, dikwijls gebruikt.

krampjes loopen, krampjes slaan, een kransje loopen zijn hier de gewone uitdrukkingen voor het heimelijk schoolverzuim. De heer De Jager geeft in zijne uitvoerige verhandeling over de verschillende benamingen van die daad, te vinden in zijn Archief I, bl. 185-204, de eerst aangehaalde op als in Dord gebruikelijk. Hij beschouwt ze als eene verbastering van *kraampjes loopen* en door de tweede hierboven opgegevene wordt zijne gissing zeker vrij waarschijnlijk. De derde schijnt hem onbekend geweest te zijn. Ik vermoed dat *kransje* daar beteekenen zal *een ronden omtrek, eene rondte* en dus *een kransje loopen* wat rond loopen, wat flaneeren.

krek. Niet ongewoon is de uitdrukking *het is krek hetzelfde*, waarmeê men eene versterking in den zin van *juist, precies* bedoelt. Het is naar ik vermoed eene zamentrekking van *correct*, welk woord men nog in Zuid-Beveland gebruikt. Zie Nieuw Ned. Taalm. II, 220.

krisdoorn is hier de algemeene naam voor 't geen men elders *kruisbeziën kruisbessen* noemt.

kulk, kurk. {p.39}

kussentjes een soort van brokken, die men op andere plaatsen ook babbelaars noemt.

kwak wordt dikwijls gebruikt in zinnen als de volgende: er zit een kwak aan mijn pen, d.i. haartjes of andere vuiligheid, die in het schrijven hindert.

kwets is eene uitdrukking van bespottung. De een vraagt b.v. heb je het gezien? de andere zegt: wat? en de eerste antwoordt *kwets*, 't wordt meestal door het een of ander gebaar vergezeld.

leesde, las. Dit imperfectum wordt alleen door de zeer onbeschaafden gebruikt.

leken, lekken. Ook Weiland geeft dezen vorm op.

letterwijs. Weiland geeft dit woord niet afzonderlijk op, wel onder de zamenstellingen met *letter*. Ik heb het meermalen hooren bezigen, b.v. hij heeft wel goed zijn verstand, maar hij is nog niet letterwijs, d.i. hij kent de letters nog niet, hij kan nog niet lezen.

leuk wordt hier, even als op veel andere plaatsen in ons land, niet zoo zeer gebruikt in den eigenlijken zin, als wel in een overdrachtelijken. Zoo spreekt men b.v. van *een leuke vent; hij houdt zich leuk* enz. Deze uitdrukkingen hoort men ook nog in Noord-Holland. Zie De Jager, Taalk Mag. III, bl. 513.

leut of **lut hebben**. Bij de minder beschaafden gebruikelijk in den zin van pret hebben.

lubbart als uitdrukking van minachting voor een *sukkel, ziel*. Bij Bredero vindt men den vorm *lubbeling*. Staat hij met *lubben*, castrare in verband?

luuk als uitdrukking van minachting voor iemand, in wien weinig geest of leven zit.

medeen en **zoomedeem**, b. w. dadelijk. Ook in het 5de district van Zeeland in gebruik. Zie De Jager Archief II, bl. 173.

minnig, menig.

minsch, mensch. Zie Hoeufft, t.a.p. in v.

mormeldier wordt gebezigd voor elk klein hondje, mooi of leelijk. {p.40}

muisjesbellen noemt men hier wat op andere plaatsen *belletje trekken* genoemd wordt, d.i. ergens aanbellen en dan weg loopen om de meid te vergeefs de deur te laten opendoen.

Volgens Hoeuff (t.a.p. in v. rat.) noemt men het in Breda *eene rat jagen* en elders *een muisje*

vangen of een belletje maken. In Noord-Holland heet het *puisjes vangen*; te Delft *bolgies vangen*, te Rotterdam en te Arnhem *beldeurtje spelen*. Zie *de Taalgids* II, bl. 120.

mulver is de gewone naam voor 't geen men elders *knikker* noemt. Het hiervan afgeleide verbum is *mulveren*. In Zuid-Beveland zegt men *murpels*. Zie N. Mag. v. N. T. II, bl. 228.

nakend, naakt.

nie, niet. Zeer dikwijls wordt hier ter stede de *t* op het eind van een woord weggelaten, b.v. *Utrech* voor *Utrecht* enz. Zie Hoeufft, t.a.p. in v. *nie*.

nou, nu.

oliejager is de naam die hier aan zulke makelaars in olie gegeven wordt, welke hunne zaken slechts op een zeer kleine schaal drijven.

ommers, immers. Ook in Breda gebruikelijk. Zie Hoeufft in v.

onnet met den vollen klemtoon op de eerste lettergreep, zoo zelfs dat het woord dikwijls eenlettergrepig wordt en dan *ont* luidt. Zoo spreekt men hier van een onte boel, een ont mensch enz. Men bedoelt er meê *niet net*; het is dus eene zamenstelling van *on* en *net*. Het is ook in Breda gebruikelijk. Zie Hoeufft, t.a.p. in v. *ont*.

opseuteren is eene uitdrukking uit de keuken. Men verstaat er door, de eene of andere spijs, meestal aardappelen, fijn maken, ze met wat boter besprenkeld in een pot doen en ze dan een weinig laten koken. In Noord-Holland noemt men dit *opzuddereren*; zie *de Taalgids* I, bl. 290.

overleggens is eene uitdrukking bij het knikkeren gebruikelijk; als de knikker namelijk bij het afschieten ergens onder rolt, b. v. onder eene kast enz., heeft de speler het regt op nieuw te schieten en noemt dat: *'t is overleggens*. {p.41 }

pansuiker is de gewone naam voor zeer bruine suiker.

pee meerv. peën is de gewone naam van 't geen men elders *penen* of *wortels* noemt. Dit zelfde woord is ook op vele andere plaatsen van ons vaderland gebruikelijk. Zie Mag. van N. T. V, bl. 36; Nieuw Mag. II. bl. 215; De Jager, Archief II, bl. 178. Men spreekt in Dord ook van *paardepeën* en bedoelt er meê een soort van bijzonder groote penen.

pit, put. Ook in Zuid-Beveland gebruikelijk. Zie Nieuw Mag. van N. T. II, bl. 230.

pleijen of **pleijeren** in de beteekenis van *keilen*, d.i. een dun, plat steentje zóó op de oppervlakte van het water gooijen dat het er over heenscheert en eenige malen op- en verder springt.

pofkonten is eene minder kiesche uitdrukking, waarmeê men bedoelt iemand met de knie tegen zijne partes posteriores stooten.

pondgaarder, makelaar in granen. Zie Weiland in v.

prakken wordt hier gebruikt voor het fijnmaken der aardappelen, hetzij met een lepel, hetzij met een vork. In het reeds meermalen aangehaald H.S. van A.R. Kool leest men dienaangaande het volgende: 'prakken: het eten, de kost die op tafel staat met de lepel fijner, kleiner maken, dit doet het scheepsvolk op de Groenlandsvaarders onder het zingen of lollen van dit deuntje:

{poem }

“De Koningen van Frankrijk met honderdduizend man,
De Staten van Jeruzalem al weêr van voornen an.”

{/poem }

En dit wordt herhaald zoo lang het hun lust.’

In Groningen en omstreken bestaat nog het subst. *praksel* in den zin van *mengelmoes*, allerlei eten dooreen. Zie De Jager, Taalk. Mag. IV, bl. 682. In den Bildschen tongval leeft ook het verbum *prakken* in de beteekenis van *omzwieren*, b.v. hij prakt den geheelen nacht om. Zie De Jager, Archief IV, bl 65.

propje schieten, een borreltje nemen.

raamd, meerv. **raamden** voor *raam*, *ramen*. {p.42 }

raagshoofd, raagsbol.

rijf, hark. Is nog in vele streken van ons land in gebruik. Zie De Jager, Archief II, bl. 182; Mag. van N. T. V; bl. 35; Nieuw Mag. II, bl. 216.

rijkdom wordt hier in eenen zin gebezigd die door den heer Te Winkel, in zijne uitnemende verhandeling over de woorden met het achtervoegsel *dom* zamengesteld, niet wordt opgegeven, namelijk in eenen collectieven zin, voor *al de rijken* of *gegoeden* bij elkander, zoo als het gebruikt wordt b.v. door V. Lennep in zijne Rom. Werken, 2de uitg. IV, bl. 249.

ropen als infinitief en *geropen* als participium voor *roepen* en *geroepen* worden in Dord dikwijls gebezigd. Gelijk men weet komen deze vormen bij onze oudere dichters, met name bij Cats, meer dan eens voor.

salet is de gewone uitdrukking voor *voorkamer* of *zijkamer*. In denzelfden zin gebruikt men dat woord ook in Zeeland. Zie De Jager, Taalk. Mag. I, bl. 172.

scharmoes of **schermoes** noemt men hier een groote pop van St. Nikolaasgoed. Het zal hoogstwaarschijnlijk eene verbastering van den uit het kluchtspel zoo bekenden Scaramouche zijn.

scharrelen. Weiland kent dit woord alleen in de beteekenis van *sleepvoetend gaan*. Hier gebruikt men het in een eenigzins anderen zin. Men zegt b.v. dat iemand reeds lang om een meisje heeft loopen scharrelen d.i. om haar heen gevlogen, haar op publieke plaatsen dikwijls aangesproken, in 't kort haar zijn hof gemaakt, zonder dat het nog tot eene declaratie is gekomen.

schenden, schelden. De verwisseling der liquidae is, weet men, niet ongewoon.

schilderen, verwen; schilderswinkel, verwerswinkel, is behalve in Dord ook op Zuid-Beveland gebruikelijk. Zie Nieuw Mag. van N. T. II, bl. 232.

schoer, schouder. Deze uitdrukking, welke elders slechts door de mindere klassen gebezigd wordt, hoort men hier ook van de hoogere standen. {p.43}

schommel. Weiland geeft als beteekenis van het verbum *schommelen* o.a. op roeren, schudden. Het substantief *schommel* bezigt men in Dord in den zin van *schudglas* voor olie, azijn, enz

schreuveuven noemt men hier den afval van uitgebrande steenkolen, waaraan men op andere plaatsen den naam *sintels* geeft. Daarentegen verstaat men door

sintels de stukjes blik die tot sieraad of tot geraas aan de hoepels worden vastgehecht.

slampampen. Kiliaen kent dit woord alleen in de beteekenis van *brassen*, *smullen*, zoo ook Weiland. Hier ter stede echter bezigt men het voor *slabbakken*, *langs de straat drentelen*. In eenen hiermeê verwanten zin komt dit woord ook op Zuid-Beveland voor: daar beduidt *slempemper* sukkelaar. Zie Nieuw Mag. van N. T. II, bl. 233. Het afgeleide *slampamper* evenwel geeft meer de oorspronkelijke beteekenis terug. Men verstaat er een *doordraaijer* door.

sjemeloenig. Dit zonderling min of meer Hebreeuwsch klinkend woord wordt hier gebezigd in den zin van *sentimenteel* en dus vooral op jonge meisjes toegepast.

sleijen iemand door lang aanhouden iets aftroggelen; fleemen.

slim. Bij onze oudere schrijvers beteekent dit woord of *dolosus*, *astutus* of *obliquus*, *transversus*. Tot bewijs kan ik volstaan met het aanhalen van Kiliaan en van Cats. De eerste beteekenis is ook tegenwoordig nog in algemeen gebruik: de laatste is uit de schrijftaal grootendeels verbannen, wel is waar, maar leeft nog in vele streken voort. Zoo ook hier ter plaatse. Menigmaal hoort men de uitdrukkingen *die tafel staat slim* (= scheef), *hij loopt slim* enz. Men treft *slim* in deze beteekenis ook nog in het 5de district van Zeeland aan. Zie De Jager, Archief II, bl. 185. Evenzoo in Noord-Holland

slingerdeslanger wordt als adverbium gebruikt in den zin van spiraalsgewijs. Het komt ook bij Kiliaan voor.

sloei, de goot langs de straat. {p.44}

slons wordt bij de mindere standen het onderste gedeelte, de rand van een japon genoemd.

smakken In den zin van *gooijen, werpen* was dit verbum vroeger in algemeen gebruik. Een paar voorbeelden uit Huygens mogen voldoende zijn om dit te bewijzen. Hij zegt in zijn *Voorhout*:

{poem}

Dirckgien (hoord' ick strack een' ander)

Sel 't dan nummer wese, kind?

Smackje staegh een oogh op Sander,

En mijn' woordgies in de wind?

En een weinig vroeger

Sal ick daer, als op-getogen,

Staen aenschouwen 't lange rack

Van de vier en veertien bogen

Met haer' fellen water-smack?

{/poem}

Tegenwoordig echter is het in die beteekenis door het meer deftige taalgebruik veroordeeld.

In Dord evenwel bestaat het subst. *smak* nog. Meer dan eens heb ik aan de veren de schuitenvoerders, wanneer er moest gedobbeld worden wiens beurt het zou zijn om over te varen, hooren zeggen *wie heeft de smak* d.i. den gooi. Zoo noemt men *smaktol* wat op andere plaatsen *priktol* heet. - Ook op Zuid-Beveland bestaat dat woord nog. Zie Nieuw Mag. van N. T. II, bl. 233. *Smakken*: Met teerlingen ergens om opgooijen.

smoesjanken, zaniken, malen. Dit woord zal wel eene verbastering zijn van *moesjanken*. Zie daarover Oudemans, Uitl. Woord. op Brederoô.

smoesjes maken, gekheid, praatjes maken, zich met eene aardigheid ergens afhelfen.

snelletje. Kiliaan kent dit woord reeds in den zin van *poculi fictilis, teretis, minusculi genus*.

Hier ter stede bezigt men het niet zoo zeer in de beteekenis van *beker*, als wel van *kannetje*. Men spreekt van een *stroopsnulletje, scheersnulletje* enz. Zie vooral de breede aantekening van Hoefft, t.a.p.

snerken. Ofschoon Weiland dit woord opgenomen heeft, {p.45} zoo is het toch in vele streken van ons land onbekend. In Dord evenwel wordt het door iedereen verstaan. Men bezigt het in actieven zin en bedoelt er meê *iets met vet braden* of *stoven*. Ook in Noord-Holland komt het voor. Zie *de Taalgids* I, bl. 290.

snippertje (een) **snippertje van de vorst beet hebben**, wat te diep in het glaasje gekeken hebben, min of meer dronken zijn.

snorwagen noemt men de wagen waarin de lijken vervoerd worden.

spatje, slokje, b.v. laten we eens een spatje nemen.

speten, spetten.

spreken op. Deze vroeger in de regtstaal zeer gebruikelijke spreekwijze in den zin van *te vorderen hebben* wordt hier nog aangetroffen. Men bezigt ze ook in Drenthe. Zie De Jager, Archief I, bl. 349.

stijger, een soort van hoofd, dat van de kade afsteekt en in het water uitsteekt. Ook in Noord-Holland gebruikelijk.

stik, stuk. Deze verbastering is nog in Breda gebruikelijk. Zie Hoeufft, t.a.p.

stuk als te Dordrecht gebruikelijk in de beteekenis van *boterham* wordt opgegeven door Hoeufft, t.a.p.

stikuit. Met eene intensieve kracht wordt *stik* in meer dan een woord gebruikt, b.v.

stikdonker, stikvol enz. *Stikuit* evenwel in den zin van *geheel uit* heb ik te Dord voor het eerst gehoord b.v. in de uitdrukking *het vuur is stikuit*.

stug, sterk, veel, b.v. de kinderen groeijen stug.

tafelbord is de naam die aan een zeer grooten tol gegeven wordt.

taggerijn of **tangarijn**, of, zoo als Hoeufft in zijne meermalen aangehaalde proeve in v. *kleerkooper* schrijft, *tangeryn* wordt hij genoemd, wiens beroep het is oud ijzer, koper enz. op te koopen. Naar den oorsprong van het woord is reeds dikwijls, doch zonder goeden uitslag, gezocht.

talie, een zestiende gedeelte van een el. Dit woord leeft ook nog in ons spreekwoord: een talie van een haas is eene el van eene kat waard. {p.46}

tijl of **teil**, nagelbloem.

tikduitje spelen is de naam van een jongensspel, daarin bestaande, dat men centen [vroeger duiten] met een riem over een met krijt getrokken streep moest slaan.

toot, slaapmuts.

triesjakken, plagen.

uithaal. Weiland kent dit woord niet. Wel geeft hij in zijn Woordenboek op het werkw. *uithalen* en de hiervan afgeleide zelfst. nw. *uithaler* en *uithaling*, maar niet *uithaal*. Men verstaat er door het schoonmaken in den nazomer.

van tusschen wordt dikwijls gebezigd in uitdrukkingen als de volgende: ik kan er niet van tusschen, d.i. ik kan er niet buiten, ik kan het niet laten.

verblijf. Ik weet er geen verblijf meê, d.i. ik weet er geen weg meê.

vergelden, betalen, b.v. ik kan het niet meer vergelden. Ook Weiland geeft het nog in dezen zin op.

verhannik of **verhans** zijn uitroepen van minachting en verwensching, in den zin van *valom*, *stik*. Men hoort ze, het spreekt wel van zelf, alleen in de straattaal.

vetel, veter.

vruchtballetjes, likeurdrops.

vuil, valsch, b.v. hij speelt vuil.

watjeskaauw, muilpeer, oorvijg. Dit woord is ook in Noord-Holland gebruikelijk. Zie de Navorscher, 1857, bl. 321.

weegscheet, of gelijk men elders zegt *strontje*, is de minder kiesche benaming die men hier ter stede bezigt voor een puistje, een zweertje aan de oogleden.

werm, warm.

worvel, wervel. Deze vorm is ook elders in gebruik. Zie Nieuw Mag. van N. T. I, bl. 237.

zaddoek. Deze wanklinkende vorm in plaats van zakdoek, wordt, even als in andere oorden van ons vaderland, ook te Dordrecht gehoord. Natuurlijk alleen van de minder beschaafden.

zemeltrui, zemelknooper. {p.47}

zeug, ook wel platte zeug is de naam die in vroeger tijd gegeven werd aan dat diertje, 't welk tegenwoordig meestal *pissebed* genoemd wordt. Een paar plaatsen uit Cats, die het tallooze keeren in dien zin bezigt, mogen zulks bewijzen. Hij zegt (fol. uitg. 1712, bl. 525):

{poem}

Het stof dat uyt den vyere stijgt,
Het roet dat uyt de schouwe sijgt,
Een sleek die van der aerden kruypt,
Een seug die van de muyren druypt,
Een mug, een vlieg, een vuyle spin
Die raeckt er op, of valt' er in.

{/poem}

en bl. 267:

{poem}

Let, als een kraye peeren steelt,
Hoe licht dat haer het fruyt verveelt,
Sy geeft 'et hier en daer een pick,
En siet! dan valt 'et in het slick,

En koomt' er dan een naeckte pier,
Of eenig ander seldsaem dier,
Een soog, een padd', een vuyle sleek,
Die meynt het is voor haren beck,
En sit dan in haer sap en teert,
Zoo dat 'et alle menschen deert.

{/poem}

Nog is dit woord in vele streken van ons land in gebruik in Breda zoowel als in Zeeland en te Dordrecht. Zie o.a. Hoeufft in *v. zeug*, De Jager, Archief II, bl. 180; Nieuw Mag. van N. T. I, bl. 217 enz.

zien. Gewone uitdrukkingen hier ter stede zijn: ik zie liever zijne hielen dan zijne teenen, zijn kuit dan zijn knie, d.i. ik zie hem liever gaan dan komen.

Naschrift.

Terwijl ik met het corrigeeren der proeven van deze lijst bezig was, maakte een mijner kennissen mij de opmerking, dat er onderscheidene woorden en vooral vormen in waren {p.48} opgenomen, die men geene Dordracismen mogt noemen, aangezien ze ook op andere plaatsen van ons land in gebruik waren. Daar welligt meer personen het met deze zienswijze eens zijn, wil ik ter voorkoming van ongegronde opmerkingen te dezer plaatse mededeelen, dat het van den beginne af mijn idee is geweest, dat in eene dergelijke opgave volledigheid de hoofdverdienste is, dat ik dus alle punten heb opgegeven waarin het Dordsche taaleigen van het gewone afwijkt onverschillig of hetzelfde verschijnsel zich ook elders voordoet of niet. Zooveel het laatste mij bekend was, heb ik in mijne opgave de streken waar men hetzelfde hoort, er bij gevoegd.

B.

{p. 117}

OPMERKINGEN BY DE LEZING VAN DE BYDRAGE, DOOR Dr. W. BISSCHOP
GELEVERD, ONDER DEN TYTEL VAN *HET DORDSCHE TAALEIGEN*.

Het klinkt eenigzins vreemd, dat ik opmerkingen, by de lezing van een woordenlijst gemaakt, doe vooraf gaan met eenige woorden naar aanleiding van het aan die lijst gehechte *Naschrift*. Maar dat naschrift behelsde een verdediging, reeds vooruit geleverd tegen een hoofdbedenking, door my by myzelve al lezende gemaakt, dat namelijk onderscheidene woorden, op de lijst gebracht als behoorende tot het Dordtsche taaleigen, ook elders in zwang waren. De geächte verzamelaar schijnt echter van meening, dat zy daarom niet minder onder de *dialekt-vormen* gerekend moeten worden. Ik wil dit omtrent sommige toegeven: doch er is er ook by, die niet alleen in de spreek- maar ook in de schrijftaal, ja in officieele stukken voorkomen, en die ik derhalve meen te moeten beschouwen als tot algemeen geldige Nederduitsche woorden geijkt. - Ingevalle er alzoo naar mijne meening eenige woorden van de lijst, door den Heer Bisschop opgemaakt, moeten wegvallen, zoo belet zulks niet, dat ik, en gewis ieder taalminnaar met my, hem oprechten dank verschuldigd ben voor de moeite welke hy zich getroost en voor de belangrijke bydrage, welke hy geleverd heeft, en dat ik my volkomen vereenig met den wensch, door hem geüit, betreffende de uitgave van een algemeen {p.118} Woordeboek onzer dialekten. [NB. Ik schrijf hier *WoorDEboek*, boven *Woordenlijst*. Niemand denke daarby aan een drukfout. Reeds by een vorige gelegenheid heb ik verklaard, onderscheid te maken tusschen *rozEguer* en *rozeNguer*, *hartNkamp* en *harteNkamp*, *boekEtas* en *boekeNtas*, enz., en dus ook tusschen een *lijst Van woorden* en een *boek*, *Dat woorden Bevat*.] - Ik laat thands, als aanhangsel op het stuk van den Heer Bisschop, mijn opmerkingen volgen.

an voor *aan* is zoo weinig een Dordracisme, dat men het, geloof ik, door negen tienden onzer landgenooten in het gemeenzaam gesprek hoort zeggen, even goed als *zy me* of *m'n* en *z'n* zeggen voor *mijn* en *zijn*, zoo dikwijls er op die pronomina geen klemtoon valt. Schrijven zal 't wel niemand behalve Multatuli; maar de uitspraak geloof ik, is, behalve in 't witgedaste diskoers, de juiste.

bennegie voor *bennetje* is zeker een dialect-vorm en mijn aanmerking geldt ook alleen wat verder gezegd wordt, dat men, vroeger, *zuchtgien*, *wijfgien*, enz., zeide. Men zegt dit nog vrij algemeen heden ten dage, en *zuchtjen*, *wijffjen*, *luchtjen*, enz., is witgedast. In 't dagelijksch gesprek worden *zuchtgien*, *wijfgien*, enz., heden, als vroeger, *zuchie*, *wijffie*, enz., uitgesproken.

beuren voor *gebeuren* hoort men nog door geheel Noordholland ten platten lande.

ceelmaker. Ook te Amsterdam en, geloof ik, in andere steden, wordt het opmaken der lijst van de personen, aan welke iemands overlijden moet aangezegd worden, *ceêlen maken* genoemd. De oorsprong der uitdrukking is deze: De aan-spreker-*en-chef* bezorgt aan het sterfhuis de gedrukte lijsten of ceêlen, waarop de namen der notabelste ingezetenen vermeld staan en op die ceêlen haalt men de zoodanigen aan, waar men wil dat de aanzegging geschiede. Men maakt dus uit de bestaande ceêlen als 't ware nieuwe op, voor het bestaande geval. Vroeger werden - en 't heugt my nog - al de naaste verwanten op dat ceêlen-maken bepaald genoodigd. {p.119}

dijketting. Dit woord is volstrekt geen dialect-vorm. Ik heb q.q. een vermaard proces moeten voeren over de *ettingen* aan den *Dijk* bij Enkhuizen en zou nog wel een dozijn keuren, resolutiën en schrifturen van hoogere en lagere staatsmagten kunnen aanhalen, waarin van deze en andere *ettingen* gesproken wordt. Het woord zal dus ongetwijfeld een plaats moeten bekomen in het Woordeboek der Nederd. taal.

familiedag. Ik weet niet, of men dat woord in andere plaatsen minder dan te Dordrecht hoort, maar zeker in Dordrecht niet meer dan te Amsterdam, waar evenzeer schier elke familie haar vasten *familiedag* heeft. Voor zooverre dit gebruik een vasten band geeft, hecht het alzo de familiën niet sterker te Dordrecht aaneen dan in *grootere* steden.

gebeteren. Het Broêrtje van Cartouche zegt reeds in het blijspel van Langendijk, die geen Dordtenaar maar een Haarlemmer was:

Dat de Juffrouw mij te gaauw was kon ik ommers niet gebeteren.

gebrogd. Ook dit zeggen de Dordtenaars niet alleen. Van een Amsterdammer zal men nimmer *gebracht* hooren.

geschreven. Te recht merkt Dr. B. aan, dat men ook elders dan te Dordrecht de pleonastische uitdrukking hoort: *hij kan geen geschreven schrift lezen*. Ook te Amsterdam is zij algemeen, en, ter bevordering der duidelijkheid, niet ongepast. Immers *de schrift* is *gedrukt*, en Platoos *schriften* ook.

gevrogen: dat is zeker echt Dordtsch. In Noordholland zegt men *gevrogen*.

glad voor *geheel en al* had ik nooit gedroomd dat een dialectvorm ware. Er gaat hier te Amsterdam en, vertrouw ik, schier overal in Noordholland, geen dag om, dat men niet zal hooren: *ik heb het glad vergeten*. *Dat is glad mis*, *glad verkeerd*, enz.

gunter voor *ginds*. *Ginter* en *gunter* zal men in 't dagelijksch gesprek schier altijd hooren; *ginds* is witgedast.

heit voor *heeft* hoort men ten platten lande; - in de steden, zelfs onder beschaafde lieden, veelal *het*. Opmerkelijk {p.120} is het, dat men onder de *min* beschaafden doorgaans hoort: *ik heef*.

jengelen: in Noordholland zegt men, in beschaafde kringen, *tjangelen* en *getjangel*, maar ook *tjanken* voor *janken*.

kost als 2e pers. imparf. van *kunnen* hoort men ook elders dan in de omstreken van Dordrecht; zoo by het volk als in de hoogst beschaafde kringen, ter vermindering van een weinig liefelijk, hoezeer dan naar den taaleisch wettig woord.

krek wordt ook in Noordholland veel gehoord en komt herhaaldelijk by Langendijk en andere kluchtspeldichters voor.

leesde voor *las* is ook te Amsterdam onder min beschaafden niet zeldzaam.

leuk: ook dit woord is in den overdrachtelijken zin zoo algemeen gebruikelijk, dat het niet als taaleigen aan een byzondere plaats kan worden toegekend.

medeen en zoo medeen kan men niet alleen in Dordrecht of in het 5e distrikt van Zeeland, maar ook te Amsterdam alle dagen hooren. Ik gebruik het zelfs liever dan *zoo dadelijk*, en heb by dat gebruik nooit gedroomd, dat ik my een idiotisme veroorloofde.

nakend voor *naakt* is zeker af te keuren, doch desniet-te-min heel Holland door in zwang, en even zoo

nou voor *nu* en

ommers voor *immers*: - een en ander in hooge zoowel als in lage kringen.

rijkdom. Er wordt in Holland zelden een feest gegeven, na afloop waarvan deze of gene burgervrouw niet aan haar zuster of buurvrouw vraagt: '*was er veul rijkdom?*'

schilderen voor *verwen* is ook te Amsterdam gebruikelijk: door *schilder* verstaat men hier iemand-die aan gebouwen, meubelen, enz., door *verwer* hem, die aan lijwaten, gordijnen en stoffaadjes in 't algemeen kleur geeft. Men zal er zoo min spreken van een groen *geverfde* deur als van een blaauw *geschilderde* japon.

stijger. Men heeft te Amsterdam den *mosselsteiger* (want zoo spelt men daar het woord) en een menigte andere *steigers*, {p.121} in keuren en stadsbeschrijvingen vermeld. 't Woord is, als plaats waar men uit een vaartuig aan wal *stijgt* of *steigert*, vrij algemeen gebruikelijk.

tagrijnen, sloopstagrijnen vindt men zelfs in de Patentwet, Tabel XIV. N°. 82, genoemd. Het beroep is in alle zeesteden zeer bekend.

tijl. Is een *tijl* wel een *nagelbloem*? Is 't geen *tijloos*?

J. van Lennep.